

Rima Das roept op om mensen tot hun recht te laten komen

EEN IDYLLE OP HET INDIASE PLATTELAND

In de filmrubriek deze maand aandacht voor de kleine plattelandsfilm *Bulbul Can Sing* uit India. Te midden van het geweld van de grote filmproducties valt deze ontwapenende speelfilm over Indiase tieners op door zijn onopgesmuktheid. De gelauwerde regisseur Rima Das maakte de film bijna in haar eentje. Ze voert de kijker een andere wereld binnen.

Kortgeleden las ik een interview met een Australische filmregisseur die net een miljoenen dollars verslindende filmproductie had afgerond. Hij bekende dat hij nooit had durven denken dat hij in staat was om leiding te geven aan zo'n groot project, met de bijpassende financiële druk en een legioen medewerkers. Eén inzicht had hem tot zijn geluk bevrijd van een overdaad aan stress: hij realiseerde zich dat hij als regisseur niet alle duizend medewerkers aan hoofde te sturen, maar slechts een tiental mensen die op hun beurt leiding gaven aan de verschillende departementen binnen een grote filmproductie, waaronder cinematografie, licht, geluid, decor, casting en *special effects*.

Onafhankelijk filmmaker

Je kunt je afvragen of hij minder stress had ervaren als hij de regisseur was geweest van de in alles kleine filmproductie *Bulbul Can Sing*, gemaakt door de Indiase Rima Das, die zichzelf het vak van filmregisseur leerde. Zij nam haar anderhalf uur durende speelfilm op in een gehucht op het platteland in India, in de streek waar ze zelf vandaan kwam voordat ze verhuisde naar de metropool Mumbai in een totaal andere uithoek van het land. Haar geboortestreek Assam is gelegen in het uiterste noordoosten van het Indiase subcontinent. Als je op de wereldbol kijkt, oogt dit gebied als een vergeten deel van dat enorme India. De toegang tot deze diep oostelijk gelegen regio wordt tot een smalle corridor geknepen door de buurlanden Nepal, Bhutan en Bangladesh. Rima Das is een onafhankelijk filmmaker, wat in haar geval betekent dat ze haar

nieuwe film financierde met een lening van haar familie en met het geld dat overschoot van haar vorige film. Die vorige productie was de verrassend succesvolle speelfilm *Village Rockstars*, die ze met al even weinig budget maakte. Deze kleine plattelandsfilm werd in het door uitbundige Bollywood-films geregeerde India gekroond tot beste speelfilm van 2018. Bovendien zond India haar film in naar de Academy Awards, om mee te dingen naar een Oscar voor de Beste Buitenlandse Film.

Wat gold voor *Village Rockstars*, dat vertelde over een groep kinderen op het Indiase platteland die dromen van het muzikantschap, geldt nu ook voor opvolger *Bulbul Can Sing*: regisseur Rima Das doet zo'n beetje alles zelf. Ze bedient de camera, schrijft het scenario, doet de casting, regelt de productionele zaken waaronder de financiën, en monteert. Haar nicht Mallika Das is haar assistent en doet ondertussen het geluid. Tegelijk moest Rima Das als regisseur ook een honderdtal figuranten in de hand houden, plus werken met in dit geval drie Indiase scholieren die nog nooit hadden geacteerd en nu ineens in haar nieuwste speelfilm een hoofdrol toebedeeld kregen. De vijftienjarige Bulbul uit de filmtitel wordt gespeeld door het meisje Arnali Das, een scholiere van een middelbare school in de stad Chaygaon in Assam. Al het bovenstaande klinkt op papier indrukwekkend, maar is weinig waard als het geen memorabele film had opgeleverd. Dat deed het gelukkig wel.

Ongedwongen jeugd

De laatste jaren klaagt de grote Amerikaanse filmregisseur Martin Scorsese dat de

filmmarkt toenemend wordt gedomineerd door fabrieksmatige genrefilms, met name uit Hollywood, die net als het allerbeste pretpark goed zijn in het bieden van vermaak en sensatie, maar niet in meer. Zelf gelooft Scorsese in speelfilms die weliswaar meeslepende cinema bieden, maar ook de ambitie hebben om de kijker mee te voeren naar onontgonnen gebieden. Het probleem is dat door de dominantie van, zonder risico gemaakte, kaskrakers er weinig financiering overblijft voor eigenzinnige filmmakers. Gelukkig is daar één kanttekening bij te maken, beweert Scorsese hoopvol. Dat is dat dankzij het voortschrijden van de techniek al prachtige beelden te schieten zijn met één kleine digitale camera. Bovendien kan een filmmaker dankzij toegankelijke softwareprogramma's als *Final Cut Pro* vanuit huis de montage en nabewerking doen, waaronder de kleur- en geluidscorrectie. Dit alles gaat op voor Rima Das. Zij maakt als een eenmansorkest haar films. Het allereerste wat opvalt tijdens het kijken naar *Bulbul Can Sing* is hoe mooi de beelden zijn: door het frisse kleurenpalet en door de korte scherptediepte, waardoor de personen op de voorgrond nog verder naar voren komen. In de eerste helft van de film voert Rima Das ons een Indiase plattelandsidylle binnen, waarin de vriendinnen Bulbul en Sonny samen met hun vriend Suman ongedwongen hun jeugd beleven: ze zwemmen in de brede rivier die Assam doorkruist, de Rahmapurta, terwijl ze giechelend praten over degenen op wie ze verliefd zijn en of ze al weten hoe het is om iemand te zoenen. In kleurrijke jurkjes gekleed sprokkelen Bulbul en Sonny hout voor het vuur thuis, want ze wonen in een-

Arnali Das vertolkt de rol van het meisje Bulbul.

voudige huisjes met lemen vloeren. Op de avond van het lichtjesfeest plaatsen Bulbul en haar moeder overal rond hun huisje olielampjes. Kinderen rennen uitgelaten rond met sterretjesvuurwerk.

Navrante wending

Het kleine wonder van de speelfilm van Rima Das is dat ze je anderhalf uur een andere wereld binnenvoert en tot je eigen verbazing doet meeleven met een groepje tieners aan de andere kant van de wereld. Ze voedt bij de kijker met groot gemak een gevoel van empathie, door heel kortdaat van de ene naar de andere ontwapenende scène te springen. Misschien voelt alles ook wel zo idyllisch aan omdat er in de jeugd van Bulbul geen smartphone of tv te bekennen is en dus geen ongemakkelijk gestaar naar beeldschermen, maar een aanhoudende dertelheid die in Nederland na de basisschool ophoudt. Maar volledig zonder schaduw is de wereld van Bulbul en haar vrienden niet. Zoals overal ter wereld wordt ook de ongedwongenheid van hun kindertijd langzaam maar

zeker verstard door de eisen en de neurosen van de (volwassen) buitenwereld. De vader van Bulbul vindt dat zij een mooie stem heeft en wil graag dat zij net als hij een zanger wordt, maar zij zingt met grote tegenzin, en misschien verlegenheid, in het openbaar. Vriend Suman voelt zich niet thuis tussen de andere jongens, met name omdat hij geregeld 'Ladies' wordt genoemd aangezien hij zijn geaardheid niet kan verhullen.

Het scenario van Rima Das zit behoorlijk goed in elkaar. Ze heeft niet veel vooruitwijzingen in haar film verwerkt, waardoor het lijkt alsof we eeuwig in haar Indiase idylle kunnen blijven rondkijken. Betrekkelijk onverwacht neemt de film een navrante, benauwende wending, een wending die duidelijk maakt wat Rima Das eigenlijk beoogt met *Bulbul Can Sing*. Haar film is een oproep om mensen tot hun recht te laten komen en hun geheel eigen leven te laten leiden, in weerwil van maatschappelijke conventies, in weerwil van verwachtingen van ouders, in weerwil van angsten en vooroordelen.

Overtuigende aansporing

Kijkend naar de film van Rima Das blijkt maar weer eens dat iedere aardbewoner dezelfde verlangens en gevoelens heeft. "Als je te veel naar anderen luistert, wordt je leven geruïneerd", zegt een tante aan het eind van de film tegen Bulbul, terwijl ze aan de rivieroever zitten en Rima Das filmt hoe het zonlicht glinstert op Bulbuls gitzwarte, in de wind fladderende haar. "Doe wat je hart je ingeeft." Het is een wat belegen slotboodschap die ook klinkt in menige Amerikaanse publieksfilm. Maar zo midden op het platteland van India, in een fijngevoelige speelfilm die geen enkele opsmuk heeft, klinkt de aansporing ineens weer overtuigend. En je hoopt dat alle jongeren in India zich erdoor laten begeesteren. Want het mag duidelijk zijn: Bulbul kán wel zingen, alleen niet als ze daar door de buitenwereld toe gedwongen wordt. ●

De film Bulbul Can Sing draait sinds 2 januari in de bioscopen.